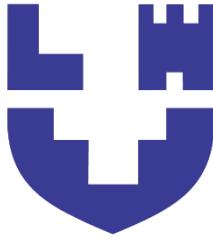

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Методичні вказівки до семінарських занять та виконання
самостійної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Право»
галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальності D8 Право
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 342.9 (07)
А31

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ
Директор бібліотеки _____ Наталія ПОЛЩУК

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол №__від «___» _____ 2026 року.
Голова вченої ради факультету бізнесу та права
_____ Л.Л. КОВАЛЬСЬКА

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права ЛНТУ,
протокол № ___ від «___» _____ 2026 року.
Завідувач кафедри права _____ В.В. АНІЩУК

Укладач: _____ О.С. ФІЛЮК, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права ЛНТУ.

Рецензент: _____ А.М. ЗЕМКО, кандидат юридичних наук,
професор кафедри права ЛНТУ.

Відповідальна за випуск: _____ О.С. ФІЛЮК, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри права ЛНТУ.

Альтернативне вирішення спорів [Текст]: методичні вказівки до семінарських занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Право» галузь знань D Бізнес, адміністрування та права спеціальності D8 Право денної та заочної форм навчання/ уклад. О.С. Філюк. Луцьк: ЛНТУ, 2026, 46 с..

Методичне видання дисципліни «Альтернативне вирішення спорів» є формування у студентів системних знань про сутність, етапи розвитку та практичне значення альтернативних способів вирішення спорів. Особлива увага у межах дисципліни приділяється медіації, як сучасному та найбільш ефективному механізму альтернативного вирішення спорів.

© Філюк О.С., 2026

ЗМІСТ

ВСТУП

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

**.ТЕМА 1. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ
АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ**

**ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО
ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАЦІЇ
ЯК РІЗНОВИДУ АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПОСОБУ
ВИРІШЕННЯ СПОРІВ**

ТЕМА 3. ПРИНЦИПИ МЕДІАЦІЇ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ТЕМА 4. МЕДІАТОР

ТЕМА 5. ПРОЦЕДУРА МЕДІАЦІЇ

**ТЕМА 6. БІЗНЕС-МЕДІАЦІЯ (КОМЕРЦІЙНА
МЕДІАЦІЯ)**

**ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧ
(КЕЙСІВ)**

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни «Альтернативне вирішення спорів» є формування у студентів системних знань про сутність, етапи розвитку та практичне значення альтернативних способів вирішення спорів. Особлива увага у межах дисципліни приділяється медіації, як сучасному та найбільш ефективному механізму альтернативного вирішення спорів.

Вивчення курсу спрямоване на:

- розуміння історичних етапів становлення системи альтернативного вирішення спорів — від традиційних форм примирення у додержавних спільнотах до сучасних моделей АВС;
- засвоєння понять, видів і переваг медіації як форми вирішення спорів у цивільних, сімейних, трудових, господарських та міжнародних правовідносинах;
- опанування принципів медіації — добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності, неупередженості медіатора, самовизначення сторін;
- формування знань про статус, професійну етику, права, обов'язки та функції медіатора, а також вимоги до його підготовки й поведінки у процесі медіації;
- засвоєння структури процедури медіації, послідовності її фаз (премедіація, зустріч сторін, пошук варіантів, торги, укладення угоди), змісту договору про проведення медіації та медіаційної угоди;
- ознайомлення зі специфікою бізнес-медіації як інструменту врегулювання комерційних і корпоративних спорів між суб'єктами підприємницької діяльності.

Завдання навчальної дисципліни «Альтернативне вирішення спорів» є:

1. Формування історико-правових знань про становлення та розвиток системи альтернативного вирішення спорів у світі та в Україні, розуміння традиційних форм примирення в різні історичні періоди.

2. Опанування понятійного апарату альтернативного вирішення спорів, зокрема термінів “альтернативне вирішення спорів”, “медіація”, “медіатор”, “медіаційна угода”, “бізнес-медіація”, та розуміння їхнього правового змісту.

3. Розкриття сутності та правової природи медіації як особливого різновиду альтернативного вирішення спорів, її місця у правовій системі України та значення для розвитку досудового врегулювання конфліктів.

4. Засвоєння принципів медіації, їх змісту та ролі у забезпеченні ефективності медіаційної процедури: добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності, неупередженості медіатора, рівності сторін і самовизначення учасників.

5. Вивчення правового статусу медіатора — вимог до його професійної підготовки, прав, обов’язків, функцій, а також правил професійної етики медіатора як гарантії неупередженості та законності проведення процедури.

6. Опанування структури та логіки процедури медіації, її етапів — від підготовки (премедіації) до завершення та укладення медіаційної угоди, а також документального оформлення досягнутих домовленостей.

7. Формування практичних навичок застосування медіації в різних сферах правовідносин — цивільних, сімейних, трудових, адміністративних, господарських та корпоративних спорах.

8. Ознайомлення з особливостями бізнес-медіації (комерційної медіації), її роллю у врегулюванні спорів між суб’єктами підприємницької діяльності, визначення переваг цього інструменту для правового супроводу бізнесу.

9. Розвиток професійних компетентностей юриста у сфері альтернативного вирішення спорів: уміння аналізувати конфліктні ситуації, пропонувати ефективні правові шляхи врегулювання, дотримуючись норм законодавства та етичних стандартів правничої діяльності.

10. Формування культури правового діалогу як складової професійної культури юриста, орієнтованої на мирне, конструктивне й правове врегулювання спорів.

ПЛАНУВАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Історичний розвиток системи альтернативного вирішення спорів

Питання для обговорення:

1. Історичний розвиток системи альтернативного вирішення спорів.
2. Альтернативні способи вирішення спорів в сучасній Україні.
3. Переваги альтернативного вирішення спорів.

Питання для самоконтролю:

1. Історичний розвиток системи альтернативного вирішення спорів.
2. Традиційні способи врегулювання конфліктів у додержавних спільнотах.
3. Альтернативні способи врегулювання конфліктів за часів античності. Суди посередників.
4. Альтернативні способи вирішення конфліктів доби середньовіччя.
5. Примирні угоди. Інститут полюбовного судочинства.
6. Альтернативні способи вирішення конфліктів у Новий та Новітній час.
7. Альтернативні способи вирішення спорів в сучасній Україні. Центри медіації в Україні.
8. Законодавство про медіацію. Значення Закону України «Про медіацію».
9. Переваги альтернативного вирішення спорів.

Обов'язкові завдання

Практичне завдання № 1.

Проаналізуйте розвиток альтернативного вирішення спорів у різні історичні періоди, починаючи від звичаєвих форм примирення сторін у давніх суспільствах до сучасних європейських моделей АВС.

Під час виконання завдання:

- Охарактеризуйте основні етапи формування системи альтернативного вирішення спорів у світі (античність, середньовіччя, новий та новітній час).
- Визначте особливості становлення інститутів позасудового врегулювання конфліктів на українських землях).
- Порівняйте зарубіжний та український досвід розвитку альтернативного вирішення спорів.
- Зробіть узагальнення: які соціальні та правові потреби зумовили появу альтернативних форм вирішення спорів у різні історичні епохи?

Практичне завдання № 2.

Аналіз судової справи та пропозиція її альтернативного вирішення

Мета завдання: сформувати у студентів навички аналітичного мислення, застосування теоретичних знань з альтернативного вирішення спорів (АВС) на практиці, а також уміння пропонувати ефективні позасудові стратегії вирішення конфліктів.

Завдання. За допомогою Єдиного державного реєстру судових рішень знайдіть судову справу. Рекомендовано обрати спір, пов'язаний з договірними, трудовими, сімейними або господарськими правовідносинами.

Ознайомтеся з матеріалами обраної справи та складіть письмовий аналіз, який має містити такі структурні елементи:

- реквізити справи — назва суду, номер справи, дата ухвалення рішення.

- короткий зміст спору — хто є сторонами, у чому полягає предмет позову, які вимоги заявлено.
- позиції сторін — коротко викладіть аргументи позивача й відповідача.
- рішення суду — як завершився спір у судовому порядку (позов задоволено, відмовлено, частково задоволено тощо).

Проаналізуйте, як даний спір міг бути вирішений за допомогою альтернативного способу (АВС):

- визначте, який саме спосіб є найбільш доцільним.
- опишіть, на якій стадії конфлікту могла б бути застосована ця процедура.
- запропонуйте модель дій медіатора або посередника: які інтереси сторін він міг би виявити, які варіанти домовленостей запропонувати.
- сформулюйте можливі умови мирової угоди чи медіаційного рішення, яке могло б задовольнити обидві сторони.
- поясніть, які переваги мало б таке вирішення у порівнянні з судовим (час, вартість, збереження ділових відносин, добровільність, конфіденційність).

Підготуйте письмовий звіт (2–3 сторінки), у якому:

- узагальніть основні обставини справи;
- опишіть свою пропозицію щодо альтернативного вирішення;
- зробіть висновок про можливість і доцільність застосування АВС у даному випадку.

У кінці роботи вкажіть посилання на джерело (URL рішення з Єдиного державного реєстру судових рішень).

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1.

Проаналізуйте розвиток альтернативних способів вирішення спорів (АСВ) та розкрийте їх значення в історичному контексті.

Рекомендації: простежте етапи становлення АСВ — від традиційних форм посередництва у додержавних спільнотах до сучасних центрів медіації. Оцініть, як соціально-культурні зміни впливали на еволюцію механізмів мирного врегулювання конфліктів.

Завдання 2.

Сформууйте значення прийняття Закону України “Про медіацію” для формування сучасної системи альтернативного вирішення спорів.

Рекомендації: проаналізуйте основні положення Закону України “Про медіацію”, його роль у правовій системі України, а також вплив на практику судового та позасудового врегулювання спорів. Висвітліть проблеми імплементації та перспективи розвитку медіації в Україні.

Теми рефератів:

1. Історичні передумови виникнення альтернативних способів вирішення спорів у додержавних суспільствах.
2. Традиційні форми примирення.
3. Суди посередників у Давній Греції та Римі як прообраз сучасної медіації.
4. Альтернативне судочинство в добу Середньовіччя: полюбовні суди та примирні угоди.
5. Третейські суди та примирні комісії у країнах Європи Нового часу.
6. Еволюція концепції «суду з багатьма дверима» як моделі сучасного правосуддя.
7. Виникнення і становлення медіації в Україні: міжнародний вплив і національні особливості.
8. Центри медіації в Україні: напрями діяльності та внесок у правову культуру суспільства.
9. Національна служба посередництва і примирення: правовий статус і практика застосування.
10. Український центр порозуміння, Інститут миру і порозуміння: досвід упровадження медіаційних практик.

11. Український центр медіації при Києво-Могилянській бізнес-школі як осередок підготовки медіаторів.
12. Українська академія медіації та Національна асоціація медіаторів України: сучасна роль у системі АВС.
13. Закон України «Про медіацію»: зміст, значення та проблеми практичної реалізації.
14. Переваги медіації порівняно з судовим розглядом спорів.
15. Перспективи розвитку медіації у господарських і корпоративних спорах.
16. Місце альтернативного вирішення спорів у правовій системі України.
17. Роль альтернативного вирішення спорів у зміцненні правової держави та громадянського суспільства.

Тема 2. Поняття альтернативного вирішення спорів та особливості медіації як різновиду альтернативного способу вирішення спорів

Питання для обговорення:

1. Поняття альтернативного вирішення спорів.
2. Поняття медіації.
3. Специфічні риси медіації.
4. Сфери застосування медіації.
5. Переваги та недоліки медіації по відношенню до інших альтернативним способам вирішення спорів.

Питання для самоконтролю:

1. Медіація як позасудова процедура.
2. Медіація як добровільна процедура.
3. Медіація як конфіденційна процедура.
4. Конфіденційна інформація.
5. Медіація як структурована процедура.

Обов'язкові завдання

Практичне завдання № 1.

Аналітичне завдання.

Мета завдання: дослідити сучасну систему альтернативного вирішення спорів (АВС) в Україні.

Робота має містити наступне:

- визначення основних форм АВС, що застосовуються в Україні;
- приклади суб'єктів, що забезпечують реалізацію цих форм;
- аналіз нормативних основ регулювання альтернативного вирішення спорів;
- окресліть проблеми розвитку АВС та перспективи вдосконалення системи в Україні.

Практичне завдання № 2.

Задача. Подружжя, яке вирішило розлучитися, не може дійти згоди щодо місця проживання дитини та поділу спільного майна. Вони прагнуть уникнути судового розгляду.

Запитання:

Як медіація може допомогти сторонам у вирішенні цього конфлікту?

Які переваги матиме звернення до медіації порівняно з судом?

Практичне завдання № 3.

Задача. Компанія “Альфа” та компанія “Бета” уклали договір про спільну діяльність у сфері виробництва обладнання. Через різні підходи до розподілу прибутку виник конфлікт: представники “Альфи” стверджують, що їх внесок у проект був більший, а партнери з “Бети” наполягають на рівному розподілі. Сторони не бажають звертатися до суду через високі витрати часу та ризик втратити ділові відносини. Вони вирішили скористатися послугами медіатора.

Завдання:

Проаналізуйте ключові характеристики медіації у цьому кейсі.

Порівняйте медіацію та переговори у контексті цього кейсу.

Підготуйте висновок: чому медіація є ефективним способом вирішення конфлікту в комерційній сфері та які переваги вона має для сторін порівняно із судовим розглядом.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1.

Дослідить історію виникнення та розвитку третейських судів у світі й в Україні. Особливу увагу необхідно приділите ролі третейського суду у системи альтернативного вирішення спорів. Проаналізуйте переваги та недоліки третейського розгляду спорів на основі законодавства України та міжнародної практики Розкрийте проблеми його імплементації в українську правову систему та окресліть перспективи розвитку.

Завдання 2.

Проаналізуйте положення Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Розкрийте, які спори можуть передаватися за угодою сторін до міжнародного комерційного арбітражу.

Завдання 3.

Кейс. Дві компанії уклали господарський договір, у якому передбачили, що всі спори вирішуються третейським судом. Згодом між ними виник спір, і одна сторона відмовилася виконувати це положення, наполягаючи на розгляді в державному суді.

Питання для роботи: проаналізуйте, чи має таке положення договору юридичну силу. Вкажіть, які умови повинні бути дотримані для дійсності третейської угоди відповідно до законодавства України.

Завдання 4.

Кейс. Громадянин подав позов до третейського суду щодо захисту трудових прав. Суд відмовив у прийнятті справи, мотивуючи відсутністю компетенції.

Питання для роботи: поясніть, які категорії справ не підлягають розгляду третейськими судами відповідно до Закону України «Про третейські суди».

Завдання 5.

Кейс. Іноземний арбітраж ухвалив рішення на користь української компанії. При виконанні цього рішення в Україні суд відмовив, пославшись на порушення «публічного порядку».

Питання для роботи: розкрийте зміст поняття «публічний порядок» у контексті міжнародного арбітражу. Поясніть, у яких випадках держава може законно відмовити у визнанні та виконанні арбітражного рішення.

Теми рефератів:

1. Поняття альтернативного вирішення спорів: зарубіжний і український досвід.
2. Поняття медіації як ключового інструменту АВС.
3. Медіація як позасудова процедура.
4. Медіація як добровільна процедура: правові та практичні аспекти.
5. Система альтернативного вирішення спорів в Україні.
6. Медіація у міжнародних конфліктах: практика та перспективи.
7. Порівняння медіації та інших форм АВС.
8. Виклики та проблеми розвитку медіації в Україні.
9. Перспективи впровадження комплексної системи АВС в українській правовій системі.
10. Міжнародні стандарти АВС та їх адаптація в Україні.
12. Сфера застосування Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Тема 3. Принципи медіації

Питання для обговорення:

1. Принципи в медіації.
1. Принцип добровільності.

2. Принцип конфіденційності.
3. Принцип нейтральності.
4. Принцип незалежності та неупередженості медіатора.
5. Принцип самовизначення та рівності прав сторін медіації.

Питання для самоконтролю:

1. Як принцип добровільності впливає на результат медіації?
2. Чому конфіденційність є ключовим елементом медіаційного процесу?
3. В чому полягає різниця між принципами нейтральності та незалежності медіатора?
4. Як принцип самовизначення сторін забезпечує баланс інтересів у медіації?
5. Які наслідки можуть виникнути, якщо принципи медіації порушуються?
6. Наведіть приклади ситуацій, коли дотримання принципу неупередженості медіатора є критично важливим.
7. Як принцип рівності прав сторін реалізується на практиці у процесі медіації?
8. Як дотримання принципів медіації підвищує ефективність вирішення конфліктів?
9. Які принципи медіації тісно пов'язані між собою і чому?

Обов'язкові завдання

Практичне завдання 1.

Задача. Сторони трудового спору вирішили скористатися медіацією для врегулювання конфлікту щодо преміювання працівників. Один із працівників не бажає брати участь, але керівник наполягає.

Запитання:

Чи може медіація відбутися за примусу однієї зі сторін?

Поясніть, як принцип добровільності впливає на легітимність результату медіації.

Які дії медіатора будуть коректними в цій ситуації?

Практичне завдання 2.

Задача. Під час медіації між партнерами компаній один із учасників надав конфіденційну фінансову інформацію, яка може бути використана проти нього в суді, якщо процес стане публічним.

Запитання:

Як принцип конфіденційності захищає сторони та медіатора?

Які наслідки можуть бути у разі порушення конфіденційності?

Як медіатор забезпечує збереження конфіденційної інформації?

Практичне завдання 3.

Задача. Сторони поділилися інформацією про медіатора: він раніше працював з однією із сторін. Під час процесу одна зі сторін висловила сумнів у його неупередженості.

Запитання:

Які принципи медіації порушені у цій ситуації?

Як слід діяти медіатору, щоб відновити довіру сторін?

Чим принцип незалежності та неупередженості відрізняється від нейтральності?

Практичне завдання 4.

Задача. У сімейному спорі щодо розподілу майна одна зі сторін відмовляється обговорювати конкретні умови, а інша намагається нав'язати рішення.

Запитання:

Яким чином принцип самовизначення забезпечує рівність сторін у процесі медіації?

Як медіатор може сприяти рівності прав та участі обох сторін у прийнятті рішень?

Які наслідки для угоди можуть виникнути, якщо принципи самовизначення та рівності порушуються?

Завдання для самосійної роботи

Тест

1. Медіація проводиться:

А). за взаємною згодою сторін медіації з урахуванням принципів медіації;

Б). за волею сторони, яка ініціювала процедуру медіації;

В). на розсуд медіатора;

Г). законом не встановлено.

2. Медіація не проводиться у конфліктах (спорах):

А). що впливають чи можуть вплинути на права і законні інтереси третіх осіб, які не є учасниками цієї медіації;

Б). проводиться у будь-якому випадку;

В). проводиться у будь-якому випадку за взаємною згодою сторін медіації з урахуванням принципів медіації;

Г). законом не встановлено.

3. Чи можуть сторони медіації відмовитися від участі в медіації:

А). законом не встановлено;

Б). тільки на стадії підготовки до медіації;

В). не можуть;

Г). можуть відмовитися від участі в медіації у будь-який момент.

4. Чи може медіатор відмовитися від участі в медіації:

А). законом не встановлено;

Б). тільки на стадії підготовки до медіації;

В). не може;

Г). може відмовитися від участі в медіації у будь-який момент.

5. Чи може медіатор розкрити конфіденційну інформацію, що отримав від однієї із сторін: А). може лише за згодою сторони, яка надала таку інформацію;

Б). тільки на стадії підготовки до медіації;

В). не може;

Г). законом не встановлено.

6. Чи може медіатор бути допитаний як свідок у справі (провадженні) щодо інформації, яка стала йому відома під час підготовки до медіації та проведення медіації:

А). може лише за згодою сторони, яка надала таку інформацію;

Б). тільки на стадії підготовки до медіації;

В). не може;

Г). законом не встановлено.

7. Чи може медіатор приймати рішення по суті конфлікту (спору) між сторонами медіації:

А). може лише за наявності додаткових компетентностей;

Б). може;

В). не може;

Г). законом не встановлено.

8. Чи може медіатор надавати сторонам медіації консультації та рекомендації щодо прийняття рішення по суті конфлікту (спору):

А). може лише за наявності додаткових компетентностей;

Б). може;

В). не може;

Г). законом не встановлено.

9. Чи може медіатор суміщати функцію медіатора з функцією іншого учасника медіації в одному конфлікті (спорі):

А). може лише за наявності додаткових компетентностей;

- Б). може;
- В). не може;
- Г). законом не встановлено.

10. Сторони медіації самостійно не визначають:

- А). перелік питань, які обговорюватимуться;
- Б). принципи медіації;
- В). варіанти врегулювання конфлікту (спору);
- Г). зміст угоди за результатами медіації.

Теми рефератів:

1. Принципи медіації як основа ефективного вирішення спорів.
2. Принцип добровільності у медіації: правові та практичні аспекти.
3. Принцип конфіденційності та захист інформації у медіації.
4. Принцип нейтральності медіатора та його значення для довіри сторін.
5. Принцип незалежності та неупередженості медіатора: етичні та правові стандарти.
6. Принцип самовизначення та рівності прав сторін у медіаційному процесі.
7. Порівняльний аналіз принципів медіації та принципів переговорного процесу.
8. Роль принципів медіації у корпоративних конфліктах та бізнес-медіації.
9. Використання принципів медіації у сімейних та трудових спорах.
10. Принципи медіації як інструмент підвищення ефективності системи альтернативного вирішення спорів в Україні.
11. Міжнародні стандарти принципів медіації та їх впровадження в українське законодавство.
12. Наслідки порушення принципів медіації для легітимності угоди сторін.

13. Принципи медіації у контексті корпоративного управління та комерційних спорів.
14. Практичні кейси порушення принципів медіації та їх аналіз.
15. Принципи медіації у розвитку сучасної правової культури в Україні.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Медіатор

Питання для обговорення:

1. Вимоги, що пред'являються до медіатора.
2. Норми професійної етики медіатора.
3. Медіатор як професіонал і як особистість.
4. Роль медіатора в процедурі медіації.
5. Функції медіатора в процесі медіації.
6. Права та обов'язки медіатора.
7. Організація роботи медіатора.

Питання для самоконтролю:

1. Суб'єкти, що забезпечують проведення медіації.
2. Базова підготовка медіаторів.
3. Сертифікат, що підтверджує проходження базової та/або спеціалізованої підготовки медіатора.
4. Реєстри медіаторів.
5. Діагностична функція.
6. Організаційна функція.
7. Освітньо-інформаційна функція.
8. Підтримуюча функція.
9. Трансляційна функція.
10. Примирна функція.
11. Підготовка медіаторів.
12. Основні права медіатора.
13. Право на нейтралітет.
14. Право на конфіденційність.
15. Право на контроль процесу.
16. Право на відмову від проведення.

17. Право на гонорар.
18. Право на професійний розвиток.
19. Права медіатора відповідно до законодавства України.
20. Обов'язки медіатора.

Обов'язкові завдання

Практичне завдання 1.

Кейс. Молодий юрист планує стати медіатором. Він цікавиться, які знання, навички та нормативні вимоги необхідні для ефективної роботи в Україні та міжнародній практиці.

Завдання.

Визначте основні вимоги до професійної підготовки медіатора:

- юридична освіта;
- спеціалізовані курси та тренінги з медіації;
- практичні навички ведення переговорів та роботи зі стороною конфлікту;
- знання етичних стандартів медіатора;
- знання законодавства України щодо медіації.

Охарактеризуйте нормативні вимоги до медіатора в Україні:

- вимоги Закону України «Про медіацію»;
- положення щодо сертифікації та підготовки медіаторів;
- дотримання професійної етики та конфіденційності;
- обмеження щодо сумісництва та незалежності медіатора.

Проаналізуйте навчальні програми та стажування для медіаторів в Україні та за кордоном:

- визначте ключові компетенції, які розвиваються;
- порівняйте практичні тренінги і теоретичні курси;

- оцініть важливість підвищення кваліфікації.

Висновки. Поясніть, чому дотримання нормативних вимог та професійної підготовки медіатора критично важливі для ефективності процедури медіації та дотримання принципів добровільності, нейтральності та конфіденційності.

Практичне завдання 2.

Кейс. Міжнародна компанія “ГлобалТех” та українська стартап-компанія “Інновація” уклали контракт на спільну розробку програмного забезпечення. У процесі співпраці виник конфлікт щодо розподілу прав інтелектуальної власності та термінів виконання.

Сторони вирішили скористатися послугами медіатора. При цьому:

- спір містить елементи міжнародного права та особливості ІТ-галузі;
- сторони наполягають, щоб медіатор мав досвід у вирішенні комерційних спорів та знання міжнародного права, а також розумів специфіку ІТ-проектів;
- компанія “ГлобалТех” висловила бажання, щоб медіатор мав практичний досвід роботи з інтелектуальною власністю.

Завдання.

- Визначте вимоги до компетенцій медіатора, які виникають у цьому кейсі, окрім базових вимог (юридична освіта, знання етики та принципів медіації).
- Оцініть важливість спеціалізованих знань та досвіду медіатора для ефективного вирішення спору у сфері ІТ та міжнародного права.
- Складіть рекомендації для сторін щодо вибору медіатора, який відповідає додатковим вимогам компетенцій.
- Проаналізуйте, як такі додаткові вимоги впливають на процедуру медіації (підготовка, довіра сторін, легітимність результату).

- Підготуйте письмовий висновок про важливість поєднання базових та спеціалізованих компетенцій медіатора для вирішення складних комерційних та міжнародних спорів.

Практичне завдання 3.

Кейс. Медіатор проводить процедуру медіації між двома підприємцями щодо розподілу прибутку від спільного проекту. Під час медіації він дізнається, що одна зі сторін має інформацію про потенційні фінансові проблеми іншої сторони, яка може вплинути на рішення сторін. Медіатор задумується, чи можна використати цю інформацію для прискорення досягнення угоди.

Завдання.

- Визначте принципи професійної етики медіатора, які застосовуються у цій ситуації (нейтральність, конфіденційність, незалежність, добросовісність).
- Проаналізуйте дії медіатора: які дії є етично допустимими, а які — порушують професійну етику?
- Складіть рекомендації для медіатора, як діяти у випадках, коли він отримує інформацію, що може дати перевагу одній зі сторін.
- Поясніть, як порушення професійної етики впливає на легітимність угоди та довіру сторін.
- Підготуйте письмовий висновок про роль професійної етики у забезпеченні ефективності та справедливості медіаційного процесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Медіатор - це:
 - а) психолог;
 - б) юрист;
 - в) спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена юридична особа, яка проводить медіацію;
 - г) спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію.

2. Медіація у конфліктах (спорах), що впливають чи можуть вплинути на права і законні інтереси третіх осіб, які не є учасниками цієї медіації:

- а) не проводиться;
- б) проводиться;
- в) проводиться на розсуд медіатора;
- г) проводиться на розсуд сторін.

3. Надавати сторонам медіації консультації та рекомендації щодо прийняття рішення по суті конфлікту (спору):

- а) медіатор може;
- б) медіатор не може;
- в) медіатор може за погодженням із сторонами медіації

;

г) дане питання законом не врегульовано.

4. Приймати рішення по суті конфлікту (спору) між сторонами медіації:

- а) медіатор може;
- б) медіатор не може;
- в) медіатор може за погодженням із сторонами медіації

;

г) дане питання законом не врегульовано.

5. Надавати сторонам медіації консультації та рекомендації щодо порядку проведення медіації та фіксування її результатів:

- а) медіатор має право;
- б) медіатор не має права;
- в) дане питання законом не врегульовано;
- г) медіатор має право за умови отримання дозвільних документів.

6. Медіатором не може бути особа, яка:

- а) має судимість;

- б) особа, цивільна дієздатність якої обмежена;
- в) недієздатна особа;
- г) всі варіанти правильні.

7. Чи можуть об'єднання медіаторів та суб'єкти, що забезпечують проведення медіації, встановлювати додаткові вимоги до медіаторів, яких вони включають до своїх реєстрів, щодо віку:

- а) можуть;
- б) не можуть;
- в) дане питання законом не врегульовано;
- г) можуть за погодженням із сторонами медіації.

8. Базова підготовка медіаторів здійснюється за програмою тривалістю не менше:

- а) 90 годин навчання;
- б) 60 годин навчання;
- в) 180 годин навчання;
- г) 45 годин навчання.

9. Базова підготовка медіаторів має включати практичного навчання не менше:

- а) 45 годин;
- б) 90 годин;
- в) 15 годин;
- г) 30 годин.

10. Чи має право медіатор збирати та поширювати інформацію про кількість, тривалість та результативність проведених ним медіацій?:

- а) має право, у випадку, якщо така інформація знеособлена;
- б) має право в будь-якому випадку;
- в) не має права ;
- г) дане питання законом не врегульовано.

11. Керувати процедурою медіації - це:

- а) право медіатора;
- б) обов'язок медіатора;
- в) може бути як правом медіатора, так і його обов'язком в залежності від конфлікту;
- г) дане питання законом не врегульовано.

12. Підвищувати свій професійний рівень - це:

- а) право медіатора;
- б) обов'язок медіатора;
- в) може бути як правом медіатора, так і його обов'язком в залежності від конфлікту;
- г) дане питання законом не врегульовано.

13. У разі порушення зобов'язань за договором про проведення медіації медіатор несе:

- а) цивільно-правову відповідальність відповідно до закону;
- б) адміністративну відповідальність;
- в) кримінальну відповідальність;
- г) дане питання законом не врегульовано.

Теми рефератів:

1. Вимоги, що пред'являються до медіатора: нормативні, професійні та особистісні аспекти.

2. Медіатор як професіонал і як особистість: поєднання компетенцій, досвіду та етичних якостей.

3. Норми професійної етики медіатора та їх значення для ефективності процедури медіації.

4. Роль медіатора в процедурі медіації: забезпечення нейтральності, довіри та конструктивного діалогу.

5. Права та обов'язки медіатора: правове регулювання та практичні аспекти.

6. Організація роботи медіатора: планування процедур, підготовка до зустрічей та ведення документації.

7. Вплив особистих якостей медіатора на результат медіації.

8. Медіатор і принципи медіації: як професійна етика реалізується на практиці.

9. Навчання та підготовка медіатора: вимоги до компетенцій та сертифікація в Україні.

10. Виклики та проблеми діяльності медіатора у складних комерційних та міжнародних спорах.

11. Практичні кейси порушення обов'язків медіатора та аналіз їх наслідків.

12. Роль медіатора у забезпеченні конфіденційності та добровільності процесу.

13. Психологічні аспекти роботи медіатора: управління емоціями сторін та власними реакціями.

Тема 5. Процедура медіації.

Питання для обговорення:

1. Процедура медіації та її фази.
2. Кількості та значення фаз медіації.
3. Формулювання домовленості.
4. Критерії оцінки результату процедури медіації.
5. Завершення медіації.

Питання для самоконтролю:

1. Цілісність процедури медіації.
2. Структурованість процедури медіації.
3. Гнучкість процесу медіації
4. Права сторін медіації.
5. Обов'язки сторін медіації.
6. Договір про проведення медіації.
7. Зміст договору про проведення медіації.
8. Фази медіації.
9. Значення фаз в медіації.
10. Підготовка до медіації (премедіація).

1. 11. Зустрічі сторін та медіатора (фаза дослідження).
11. Фаза пошуку варіантів вирішення конфліктної ситуації.
12. Техніки медіатора.
13. Управління процесом.
14. Проведення переговорів.
15. Вироблення узгоджених рішень.
16. Фаза оцінки варіантів вирішення спору (фаза торгів).
17. Залучення експертів.
18. Прийняття рішення та оформлення домовленостей (завершальна фаза).
19. Завершення медіації. Медіаційна угода.
20. Зміст угоди за результатами медіації.

Обов'язкові завдання

Практичне завдання 1.

Задача. Під час проведення медіації між двома партнерами медіатор, на прохання однієї зі сторін, провів окрему неформальну зустріч лише з нею після завершення офіційної сесії.

На цій зустрічі він пообіцяв «спробувати переконати» іншу сторону погодитися на запропоновані умови, щоб швидше завершити процес.

У результаті, коли інша сторона дізналася про цю розмову, вона відмовилася продовжувати медіацію, заявивши, що процес утратив довіру та об'єктивність.

Завдання:

Поясніть, у чому полягає цілісності процедури медіації.

Проаналізуйте, які базові принципи було порушено в цій ситуації.

Запропонуйте, які дії міг би вжити медіатор, щоб зберегти довіру сторін і забезпечити цілісність процедури медіації.

Обґрунтуйте, чому дотримання цілісності процедури є умовою ефективності медіації.

Практичне завдання 2.

Письмова робота (есе). Проаналізуйте, які інструменти та техніки застосовує медіатор на різних етапах процедури медіації для досягнення взаєморозуміння між сторонами. Розкрийте, як професійні комунікативні навички, активне слухання, переформулювання, нейтральне запитування та управління емоціями впливають на результативність процесу.

Орієнтовні питання для розкриття теми:

Що таке “інструменти медіатора” і чим вони відрізняються від його особистих якостей?

Які основні комунікативні техніки застосовуються у медіації (активне слухання, віддзеркалення, уточнення, резюмування тощо)?

Як інструменти фасилітації допомагають сторонам усвідомити власні інтереси та потреби?

У чому полягає роль емоційного інтелекту та невербальної комунікації медіатора?

Як інструменти впливають на побудову довіри та дотримання принципів нейтральності й конфіденційності?

Практичне завдання 3.

Задача. В процесі медіації сторони погодили попередній варіант домовленостей, але одна з них через кілька днів заявила, що не готова підписувати угоду.

Завдання:

Проаналізуйте, як медіатор може допомогти сторонам перейти від емоційного конфлікту до конструктивного обговорення.

Визначте, які обов’язкові положення має містити угоди за результатами медіації відповідно до Закону України «Про медіацію».

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1.

Письмова робота (есе). Тема: Техніки та інструменти медіатора у процесі врегулювання конфліктів. Завдання:

Розкрийте, що таке техніки та інструменти медіатора і як вони відрізняються від особистих якостей.

Охарактеризуйте основні комунікативні та фасилітаційні інструменти (активне слухання, переформулювання, управління емоціями тощо).

Проаналізуйте, як застосування цих інструментів впливає на взаєморозуміння сторін і на досягнення згоди.

Наведіть приклади конкретних технік або методів, які можна використовувати на різних фазах медіації.

Висловіть власну оцінку щодо значення професійного інструментарію для успішного завершення процесу.

Завдання 2. Розроблення проекту угоди за результатами медіації.

На основі запропонованого кейсу необхідно розробити проект медіаційної угоди за результатами медіації дотримуючись принципів: добровільності; рівності сторін; нейтральності медіатора; конфіденційності.

Умови кейсу. Двоє підприємців — Олена та Ігор — є співзасновниками кав'ярні «Аroma Space», частки в статутному капіталі розподілені порівну (по 50%). Протягом останнього року між ними виник конфлікт через різні погляди на розвиток бізнесу. Олена наполягає на розширенні мережі кав'ярень через франшизу. Ігор вважає, що це занадто ризиковано і потрібно спочатку погасити борги перед постачальниками. Через суперечки зупинилося оновлення меню, персонал демотивований, а орендодавець погрожує підняти орендну плату. Сторони погодилися звернутися до медіатора, щоб зберегти бізнес і знайти компроміс.

У проекті угоди за результатами медіації необхідно передбачте:

- реальні домовленості сторін щодо управління бізнесом;
- план подальших дій (розподіл повноважень, відповідальність, фінансові зобов'язання);
- терміни виконання та способи контролю за дотриманням домовленостей;
- підписання угоди сторонами та медіатором.

Рекомендації щодо для структури угоди:

Преамбула: зазначення сторін, дати, місця, дані медіатора.

Вступна частина: добровільність участі, короткий опис предмета спору.

Основна частина:

- домовленість про розподіл ролей у бізнесі;
- рішення щодо боргів та розширення;
- фінансові та організаційні зобов'язання сторін.

Гарантії виконання: періодичні зустрічі для перевірки виконання, можливість повторної медіації.

Заключна частина: підписи сторін і медіатора.

Теми рефератів:

1. Цілісність, структурованість і гнучкість процедури медіації.
2. Права та обов'язки сторін медіації.
3. Договір про проведення медіації: зміст і значення.
4. Фази медіації та їхнє значення.
5. Підготовка до медіації та зустрічі сторін із медіатором.
6. Техніки медіатора, управління процесом і проведення переговорів.
7. Прийняття рішень, вироблення узгоджених домовленостей та медіаційна угода.

Тема 6. Бізнес-медіація (комерційна медіація)

Питання для обговорення:

1. Поняття комерційної медіації або бізнес-медіації.
2. Завданням бізнес-медіатора.
3. Сфери застосування бізнес-медіації.

Питання для самоконтролю:

1. Медіація при вирішенні бізнес-спорів.
2. Комерційна медіація у вузькому значенні.
3. Комерційна медіація у широкому значенні.
4. Бізнес-медіація як превентивний засіб.
5. Конфлікти в колективі.
6. Спори між партнерами та учасниками бізнесу.
7. Спори з клієнтами або покупцями.
8. Класифікація комерційних спорів, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності.
9. Класифікація комерційних спорів, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності за суб'єктивним складом їх учасників.
10. Класифікація комерційних спорів, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності залежно від предмету спору.
11. Значення класифікації комерційних спорів, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності.
12. Переваги комерційної медіації як різновиду альтернативного вирішення спорів.

Обов'язкові завдання

Практичне завдання 1.

Кейс. ТОВ «СвітЛайн» (постачальник офісного обладнання) та ТОВ «БізСофт» (розробник програмного забезпечення) уклали договір поставки принтерів і сканерів. Через затримку постачання на два тижні «БізСофт» відмовився приймати товар і вимагав повернення передоплати, а «СвітЛайн» пояснив затримку перебоями в логістиці.

Оскільки обидві компанії зацікавлені у подальшій співпраці, сторони вирішили звернутися до медіації замість

суду. У результаті медіації сторони підписали угоду про часткове повернення коштів і надання знижки на наступне постачання.

Завдання:

1. Проаналізуйте наведену ситуацію та поясніть, у чому полягають переваги застосування медіації порівняно із судовим розглядом господарського спору.

Практичне завдання 2.

Кейс. Власник ресторану бажає впровадити зміни в меню, переорієнтувавши його на більш здорову та органічну кухню з акцентом на місцеві інгредієнти, вегетаріанські та веганські страви. Шеф-кухар, який багато років працює в ресторані, виступає проти таких змін, вважаючи, що це може призвести до втрати постійних клієнтів і зниження престижу закладу. Він побоюється, що нова концепція зруйнує усталений імідж ресторану та його власний професійний авторитет. Між власником і шефом виник конфлікт інтересів, який може вплинути на роботу всього колективу.

Завдання:

1. Визначте, у чому полягає сутність конфлікту між сторонами.

2. Запропонуйте, яким чином комерційна медіація може допомогти у врегулюванні цього спору.

3. Визначте, які потреби та інтереси має кожна сторона (власник ресторану та шеф-кухар).

4. Сформулюйте можливі варіанти рішень, яких можна досягти в результаті медіації.

5. Проаналізуйте, чому медіація у цій ситуації є доцільнішою, ніж звернення до суду.

Практичне завдання 3.

Кейс. У керівництві компанії виник конфлікт між директором та його заступником. Директор прагне залишити під своїм контролем усі стратегічні рішення і має схильність до мікрокерування. Заступник відчуває, що йому не надають

достатньо повноважень, через що обмежується його професійний розвиток і виникає дублювання функцій.

Під час ухвалення стратегічних рішень директор часто нав'язує власні підходи, ігноруючи пропозиції заступника, який переконаний, що його досвід не враховується належним чином. Це призводить до неефективності управлінських процесів.

Комунікація між сторонами є напруженою: учасники конфлікту використовують агресивний тон, допускають зневажливі коментарі та не чують аргументів одне одного.

Завдання:

1. Визначте характер і джерела конфлікту між директором і заступником.

2. Опишіть, які управлінські помилки призвели до ескалації конфлікту.

3. Визначте позиції, інтереси та потреби кожної сторони.

4. Запропонуйте, яким чином медіація може бути використана для врегулювання цього спору.

5. Розробіть можливий план дій медіатора під час підготовки та проведення медіаційної зустрічі.

6. Проаналізуйте, які переваги для організації має вирішення цього конфлікту шляхом медіації порівняно.

Завдання для самостійної роботи

Практичне завдання 1.

Кейс. Двоє співзасновників ІТ-компанії мають різне бачення подальшого розвитку бізнесу. Один із партнерів наполягає на залученні іноземних інвесторів та масштабуванні компанії, інший вважає такі зміни надто ризикованими й пропонує зосередитися на стабільному розвитку на внутрішньому ринку. Конфлікт почав впливати на роботу команди та процес ухвалення управлінських рішень.

Завдання:

1. Визначте характер конфлікту та його основні причини.

2. Проаналізуйте інтереси кожної сторони.
3. Запропонуйте, яким чином бізнес-медіація може допомогти сторонам.
4. Сформулюйте можливі варіанти взаємовигідного рішення.
5. Поясніть, чому медіація у цьому випадку може бути ефективнішою за судовий розгляд.

Практичне завдання 2.

Кейс. Між виробником меблів та мережею магазинів виник спір щодо якості поставленої продукції. Замовник стверджує, що частина меблів має дефекти, а виробник наполягає, що пошкодження виникли через неналежне транспортування після передачі товару. Сторони співпрацюють понад п'ять років і зацікавлені у продовженні партнерських відносин.

Завдання:

1. Визначте предмет спору та інтереси сторін.
2. Проаналізуйте, які ризики можуть виникнути у разі звернення до суду.
3. Запропонуйте можливі питання для обговорення під час медіації.
4. Визначте, які рішення можуть бути досягнуті за результатами медіації.
5. Охарактеризуйте роль медіатора у врегулюванні цього конфлікту.

Практичне завдання 3.

Кейс. У маркетинговій агенції виник конфлікт між керівником відділу продажів та керівником креативного відділу. Відділ продажів вважає, що дизайнери затримують виконання проєктів і не враховують побажання клієнтів, а креативний відділ переконаний, що менеджери з продажів обіцяють клієнтам нереалістичні строки та обсяги роботи. Напруження між відділами почало негативно впливати на атмосферу в колективі та якість послуг компанії.

Завдання:

1. Визначте причини виникнення конфлікту.
2. Проаналізуйте потреби та інтереси сторін.
3. Запропонуйте етапи проведення медіації у цьому спорі.
4. Визначте можливі рішення, які можуть задовольнити обидві сторони.
5. Поясніть значення ефективної комунікації у процесі бізнес-медіації.

Практичне завдання 4.

Кейс. Між українським виробником сільськогосподарської продукції та іноземною компанією-покупцем виник спір щодо виконання зовнішньоекономічного контракту. Покупець заявив про невідповідність частини товару встановленим стандартам якості та відмовився здійснювати остаточний платіж. Українська компанія вважає претензії безпідставними та наполягає на повному виконанні умов договору.

У контракті сторони передбачили арбітражне застереження про передачу спору на розгляд міжнародного комерційного арбітражу. Водночас сторони розглядають можливість проведення медіації для збереження партнерських відносин і уникнення тривалого спору.

Завдання:

1. Визначте особливості цього спору як міжнародного комерційного конфлікту.
2. Проаналізуйте переваги та недоліки звернення до міжнародного комерційного арбітражу.
3. Поясніть, яку роль може відігравати медіація у врегулюванні спору до або під час арбітражного розгляду.
4. Порівняйте міжнародний комерційний арбітраж і медіацію за такими критеріями:
 - конфіденційність;
 - тривалість процедури;

- витрати;
- обов'язковість рішення;
- збереження ділових відносин.

5. Запропонуйте можливі варіанти врегулювання спору між сторонами.

Практичне завдання 5.

Кейс. Між двома українськими компаніями виник спір щодо виконання договору підряду. Замовник стверджує, що роботи були виконані з порушенням строків та неналежною якістю, а підрядник наполягає, що затримка виникла через несвоєчасне надання технічної документації самим замовником.

У договорі сторони передбачили можливість передачі спору на розгляд третейського суду. Однак після виникнення конфлікту сторони вирішили спочатку спробувати врегулювати спір шляхом медіації.

Завдання:

1. Визначте сутність спору та інтереси сторін.
2. Охарактеризуйте особливості розгляду спорів у третейському суді.
3. Порівняйте третейський розгляд і медіацію як способи вирішення господарських спорів.
4. Поясніть, у яких випадках доцільніше застосовувати медіацію, а в яких – третейський розгляд.
5. Проаналізуйте, які переваги для сторін може мати поєднання медіації та третейського розгляду.

Загальні рекомендації до вирішення задач (кейсів)

Під час роботи з практичними завданнями та кейсами студентам слід продемонструвати вміння комплексно аналізувати правові ситуації, застосовувати норми чинного законодавства, обґрунтовувати власну позицію та пропонувати ефективні шляхи вирішення проблем.

Розв'язання кейсів передбачає такі етапи:

- Необхідно уважно проаналізувати опис ситуації, визначити її сутність, учасників, предмет спору та характер суспільних відносин.

- Сформулюйте головне питання, що потребує правового вирішення, та окресліть межі його правового регулювання.

- Використовуйте нормативно-правові акти, судову практику, наукові джерела та інші достовірні дані. Оцінюйте їхню актуальність і надійність.

- Порівнюйте різні підходи, оцінюйте аргументи сторін, встановлюйте закономірності застосування правових норм на практиці.

- Обґрунтуйте власну думку логічними аргументами, доказами та посиланнями на джерела права. Уміння переконливо відстоювати позицію є важливою частиною професійної компетентності.

- Запропонуйте кілька можливих шляхів вирішення ситуації, оцініть їх переваги, ризики та наслідки для всіх учасників.

- Поєднуйте знання з різних галузей права.

- Висновок повинен бути логічно структурованим, містити суть проблеми, аргументоване рішення та короткий аналіз його правових і практичних наслідків.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. №254-к/96- ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15> .

3. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12> .

4. Про медіацію: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст. 51) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20>.

5. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-ІV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> .

6. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-ІV. URL:26 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> .

7. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24.02.2004 р. №4002-ХІІ. Дата оновлення: 16.11.2021 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>

8. Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 № 1701-ІV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>

9. Державний стандарт соціальної послуги медіації: Наказ Міністерства соціальної політики України 03 червня 2024 року № 269-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1160-24#Text>

10. Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року З певних аспектів медіації у цивільних та комерційних справах URL:<https://www.viaduk.net/clients/>

[vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/f8c093ad5cb7148bc2257d8d002488a0/\\$FILE/%D0%94%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%20%D0%84%D0%A1%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf](vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/f8c093ad5cb7148bc2257d8d002488a0/$FILE/%D0%94%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%20%D0%84%D0%A1%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf)

9. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА 2010 : Міжнародний документ від 11.05.2011 р. URL:

<http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/translations/blankletter2010-ukranian.pdf> .

10. Арбітражний регламент Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольму : Міжнародний документ від 01.01.2010 р. URL: http://sccinstitute.com/media/40121/arbitrationrules_ru_webbversion.pdf

19. Арбітражний регламент Європейської економічної комісії ООН : Міжнародний документ від 01.06.1976 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_337

20. Регламент Лондонського Міжнародного Третейського суду : Міжнародний документ від 27.11.1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_447

21. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України : Міжнародний документ від 01.06.2007 р. URL: <http://arb.ucci.org.ua/icac/ru/rules.html> (дата звернення: 21.07.2022).

22. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ : Міжнародний документ від 15.08.2010 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_059

23. Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торговельного арбітражу : Міжнародний документ від 30.05.1997 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_879
(

Основна література:

1. Притика Ю. Д., Ханік-Посполітак Р. Ю., Кравцов С. О. та ін. Альтернативне вирішення спорів : підручник. Київ : ВД «Дакор», 2021. 436 с.

2. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України: навчальний посібник І О. Верба-Сидор, У. Воробель, Н. Грабар, А. Дутко, Ю. Юркевич; за ред. О. Верби-Сидор. Львів: Львівський державний університет внутр-рімніх справ, 2021. 416 с.

3. Комаров В. В., Ізарова І. О., Кравцов С. О. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних

комерційних арбітражів: компендіум : Харків : Право, 2020. 668 с.

4. Право : навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спец. 081 Право денної та заоч. форм навч. / уклад.: В. В. Вісин, О. С. Філюк, Н. Ю. Щербюк, В. В. Анішук, Н. В. Рябих. Луцьк : ЛНТУ, 2024. 410 с.

5. Адвокат та медіація у Г. Гаро, А. Зернова, Г. Єременко, Р. Коваль, С. Погоріла, В. Полішук, О. Помазановська, Л. Романадзе, М. Саєнко, В. Ситюк. Х.: ФАКТОР-МЕДІА, 2022. 112 с.

6. Білоусов Є. М., Жуков І. М., Комаров В. В., Яковюк І. В. Міжнародне приватне право : підручник. Харків : Право, 2020. 408 с.

7. Філюк О. Я. Бляхарський, А. Лазарева. Медіація як ефективний засіб вирішення спорів: досвід розвинених країн. Академічні візії. 2024. Вип. 35, URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1372>

8. Слома В.В. Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів. Актуальні проблеми правознавства. № 4(36). 2023. с. 89–93.

9. Швецова Л. Альтернативні способи вирішення спорів. Вісник НААУ № 1-2 2024. С. 57–66.

10. Василів С. Поняття та основи правового регулювання інституту медіації: український та зарубіжний досвід [Concepts and basics of legal regulation of the mediation institution: Ukrainian and foreign experience]. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки, 10(4), 437–442.

11. Піддубний Д. І. Розвиток інституту медіації в умовах воєнного стану в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2022. Випуск 3. С. 130-134

12. Француз А. Марина Ю. Моделі медіації та можливість їх наближення до правової системи України [Models of mediation and the possibility of their approximation to the legal system of Ukraine]. *Legal bulletin ["KROK", University of Economics and Human Sciences in Warsaw]*, (6), 16–23.

13. Кармаза О. О. Проект Закону України «Про медіацію»: пропозиції щодо вдосконалення законодавства України. *Право та юстиція*. 2021. № 2 (15). С. 5-17.

14. Кармаза, О. О., Федоренко, Т. В., & Позов, Д. А. (2022). МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ МЕХАНІЗМ УРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ І КОНФЛІКТІВ: ПРОБЛЕМИ В РОЗКРИТТІ ЗМІСТУ ТЕРМІНІВ, ВИКОРИСТАНИХ У ЗАКОНІ. *Часопис Київського університету права*, (2-4), 73-77. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.12>.

15. Prytyka Yu. D., Komarov V. V., Kravtsov S. O. Reforming the Legislation on the International Commercial Arbitration of Ukraine: Realities or Myths'. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. Vol. 3, №11. P. 117-128.

16. Komarov V. V., Tsuvina T. A. The Impact of the ECHR and the Case Law of the ECtHR on Civil Procedure in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. Vol. 1, № 9. P. 79-101.

17. Komarov V. V., Tsuvina T. A. International standard of access to justice and subject of civil procedural law. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28, № 3. P. 197-208.

18. Alternative Dispute Resolution: Mediation. A Project of National Paralegal College. URL: <https://www.lawshelf.com/shortvideoscontentview/alternative-dispute-resolution-mediation>.

19. Hindmarsh, S. (2025). Models of Mediation. Steve Hindmarsh LTD. <https://www.stevhindmarsh.co.uk/help-and-advice/models-of-mediation/>

20. Shonk, K. Types of Mediation: Choose the Type Best Suited to Your Conflict. Harvard. <https://www.pon.harvard.edu/daily/mediation/types-mediation-choose-type-best-suited-conflict/>

21. Rechtsstandort Hamburg e.V. (2025). What is mediation? <https://www.dispute-resolution-hamburg.com/information/mediation>

22. Zumeta, Z. D. (2025). Styles of mediation. Newsletter of the National Association for Community Mediation. <https://imimmediation.org/resources/styles-of-mediation/>

23. O. Filiuk, I. Malinovska, N. Yarkina. PUBLIC ORDER' AS GROUNDS FOR REFUSAL IN THE RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF A DECISION IN INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION: UKRAINIAN REALITIES AND INTERNATIONAL EXPERIENCE. Access to Justice in Eastern Europe this link is disabled, 2022, 5(1), pp. 154–164. URL: http://www.ajee-journal.com/upload/attaches/att_1643449370.pdf

Додаткова література

1. Baranova L, Surzhenko O., Dolgopolova L, Malinovska I, Filiuk O. Impact of economic crises on obligations in civil law: Analysis of current European social and legal context. *Sociai & Legal Studios*. 8(1), 278-289. URL: https://sls-journal.com.ua/web/uploads/pdf/Social_and_Legal_Studiois_Vol.8_No.1_2025-278-289.pdf

2. Філюк О. Правовий аналіз договору про нерозголошення комерційної інформації. АНАЛІТИЧНО-ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО: Електронне наукове видання №05, 2024, URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/APP_5_2024-1.pdf

3. Філюк О., Маліновська І. Щодо договору про проведення медіації. Державотворчі процеси в Україні: реалії сьогодення: Тези доповідей за матеріал. І Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 17 травня 2024 року), 364 с., 103-106.

4. Калмикова Л. Медіація: модний тренд чи нагальна потреба? *Вісник НААУ* № 12 (97). 2023. с. 32–40.

5. Каращук К.Л. Медіація і примусове виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів. *Наукові перспективи*. № 7(37) 2023. С. 453–466.

6. Синельников Є.. Деякі аспекти медіації. Веб-сайт: URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_aspekti_mediacii.pdf?fbclid=I

wAR3SbVj5yOOOS AeVn4vTe1p4zAuzdkkmeEOQx_kBdR2bsH
4rY9QQ2F3IVos

7. Токарева К. С. Адміністративно-правове регулювання медіації: сучасний стан та тенденції розвитку: дисерт. ...канд. юрид. наук. Київ, 2021. С. 53.

8. Tsvina T., Vakhonieva T. Law of Ukraine ‘On mediation’: main achievements and further steps of developing mediation in Ukraine. Access to Justice in Eastern Europe. 2022. Vol. 5, № 1. P. 142-153.29

9. Drozdov O., Rozhnov O., Mamnitskiy V. Mediation and Court in Ukraine: Perspectives on Interaction and Mutual Understanding. Access to Justice in Eastern Europe. 2021. Vol. 3, №11. P. 181–190.

10. Izarova I., Prytyka Y., Kravtsov S. Towards effective dispute resolution: A long way of mediation development in Ukraine. The Asian International Journal of Life Sciences. Vol. 29, №1. P. 389 - 401.

11. Левченко, Д., Окунєв, І., & Поліщук, В. (2025). АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА МОДЕЛЕЙ МЕДІАЦІЇ ЯК ПРОЦЕДУРИ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Вчені записки Університету «КРОК», (1(77)), 345–352. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-345-352>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

2. <http://www.president.gov.ua> - офіційний веб-сайт Президента України.

3. <http://www.kmu.gov.ua> -офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

4. <http://www.court.gov.ua> - офіційний веб портал судової влади в Україні.

5. <https://supreme.court.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховного Суду України.

6. <http://www.ccu.gov.ua/> - офіційний веб-сайт Конституційного суду України.
7. <https://www.npu.gov.ua/> - офіційний веб-сайт Національної поліції України.
8. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
9. <http://www.catalogue.nplu.org> - Національна парламентська бібліотека України.
10. <https://ukrmediation.com.ua/ua/pro-tsentr/kodeks-etyky-mediatora/2-kodeks-etyky-mediatora> - Кодекс етики медіатора

Альтернативне вирішення спорів [Текст]: методичні вказівки до семінарських занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Право» галузь знань D Бізнес, адміністрування та права спеціальності D8 Право денної та заочної форм навчання/ уклад. О.С. Філюк. Луцьк: ЛНТУ, 2026, 46 с...

Комп'ютерний набір
Редактор

О.С. ФІЛЮК
О.С. ФІЛЮК

Підп. до друку «__» _____ 2026 р.
Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 3,25.
Тираж прим.

Відділ іміджу та промоції
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ВІП ЛНТУ